

NR 4

2017

80. ÅRGANG

To russiske linjeskibe i Øresund

Udgiver

Georg Stage Foreningen.
En upolitisk forening af tidligere
befalingsmænd og elever fra skole-
skibet "Georg Stage".

Bestyrelsen

Formand Peter Armfelt
Bakken 2, DK-3050 Humlebæk
Tlf.: 21819178
E-mail: peter_armfelt@hotmail.com

Næstformand

Jan Hamilton
Ordrup Jagtvej 79 st. tv.
2920 Charlottenlund
Tlf.: 21712104
Mail j.hamilton@youmail.dk
Girokonto 6 43 22 04

Formand Fyns Afdeling

Kurt B. Kaysen
Degnemosen 1, Tåsinge
5700 Svendborg
Tlf.: 6222 6247
Kurt.kaysen@mail.dk

Formand Midtjylland

Bjørn Bertelsen
Vinkelvej 97A
8800 Viborg
Tlf.: ?
bjorn@bertelsen.net

Kasserer/Bladets udenlands/ Medlemsservice

Viggo Billstrøm
Skøringen Vest 19
4660 St. Heddinge
Tlf.: 2021 3348
vigbil@privat.dk

Ansvarshavende redaktør

Peter Armfelt

Redaktion

Hjørdis Lorenzen
Bakken 16, 3050 Humlebæk
E-mail: hus16@bf-bakken.dk

Annoncer

Henvendelse til redaktionen

Fuldriggeren

Udsendes 4 gange om året.

Oplag

Ca. 1300 stk.

Grafisk produktion

Nordkystens Bogtrykkeri ApS

Hjemmeside:
www.georgstageforeningen.dk

Kalender

Tirsdagsaftener kl. 19 30
Obs Obs Obs

Husk at vores mødeaftener
fremover er den
anden tirsdag i måneden.

Julefrokost
lørdag
d. 18. november
Kl. 12

2018

Deadline for indlæg til
næste nummer
10. januar 2018

Tirsdag d. 13. februar
Singsong aften

Tirsdag d. 13. marts
Generalforsamling
Kl. 18 00

Husk sæt allerede nu x i din kalender.

Dødsfald.

Erik Juhl født den 6. juni 1936 årgang 1953 afgik ved døden den 19. oktober 2017. Erik har gennem årene deltaget i foreningens arrangementer og især de sidste år sammen med hustruen Minna til vores julefrokoster. Det har været en tradition, at Minna altid medbragte hjemmebakke småkager til kaffen. De have begge meldt sig til julefrokosten i år, men sådan skulle det ikke være.

Æret være hans minde

Stiftelsen Georg Stages Minde Skoleskibet Georg Stage

A. H. Vedels Plads tlf. 32 95 80 19
Nyholm fax 32 95 80 16
1439 København K

kontor: stiftelsen@georgstage.dk
skibet: skoleskibet@georgstage.dk

www.georgstage.dk

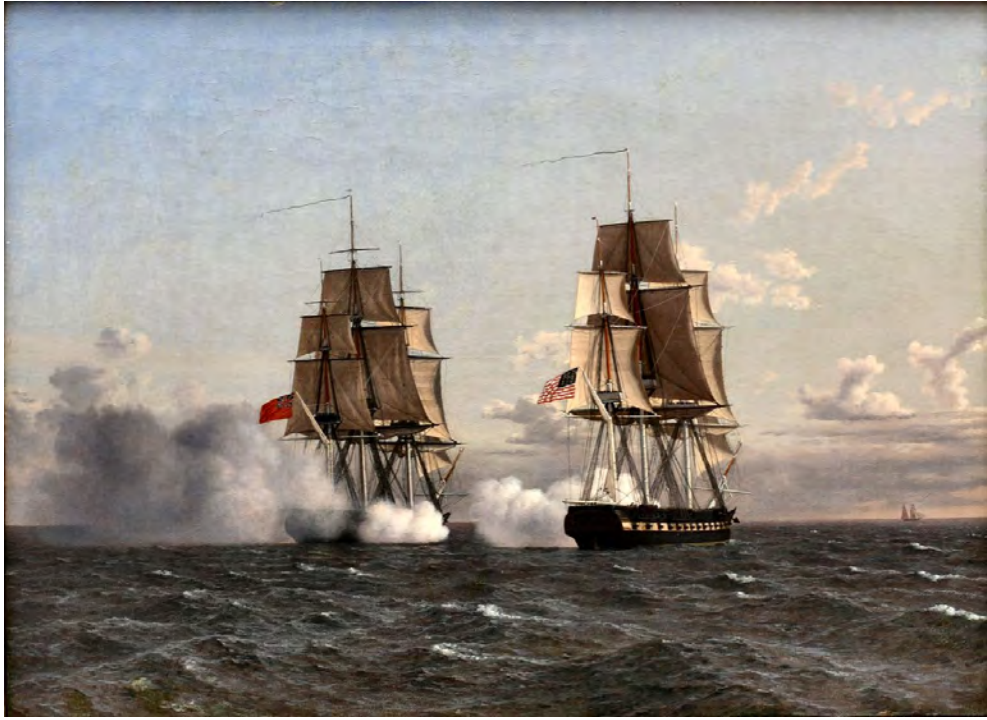
Generalforsamling 2018

Generalforsamlingen vil finde sted tirsdag den 13. marts 2018 kl. 18.00 i “Georg Stage Stuen” Langebrogade 8. Efter generalforsamlingen vil bestyrelsen byde på en øl og en bid brød. Af hensyn til dette arrangement skal der ske tilmelding, hvis man ønsker at deltage i spisningen. Den endelige dagsorden følger i næste nummer af “Fuldriiggeren” Hvis du kommer i bil skal du huske parkeringsafgift.

Tilmelding tlf. 2181 9178 eller
peter_armfelt@hotmail.com

SALVAGE & SURVEY

STS MARINE CONSULT
makes it faster and easier for you
Phone +45 2172 8040
24 hours service
www.stsmarineconsult.dk

Den danske flådes første søhelt. Søren Norby (14?? – 1530)

Søren Norbys Alle er navnet på en stille vilavej mellem Englandsvej og Amagerbrogade og i Søhelte kvarteret i Frederikshavn findes en Søren Norbys Vej. Det er et af de svage aftryk, som er tilbage af søhelten. Historie bøgerne fortæller heller ikke meget om Søren Norby. Kun et af flådens skibe har båret hans navn. I 1974 sørgede daværende chef for søværnet Sven S. Thostrup ”officielt” at gøre Søren Norby til en af søværnets helte, da han besluttede at en af de nye torpedomissilbåde skulle bære hans navn, P545NORBY.

Oplysningerne om Søren Norby og hans nærmeste familie er ret mangelfulde. Hvornår han blev født vides ikke, men han var søn af den fynske lavadelsmand Anders Norby fra landsbyen Uggerslev og hustru født Bøistrup.

Som dansk søofficer bestred han ledende poster i den danske flåde under kongerne Hans og Christian II. Han havde kommandoen over den danske flådes største skibe i flere søslag mod Sverige og Lübeck. Nordby var lens herre i flere forskellige len i Skandinavien, blandt andet

Gotland fra 1517 til 1525 og Sölvitsborg len 1525 til 1526. Hans oprør mod Frederik I i 1525 blev besejret, og han flygtede til Livland og sluttede sit liv i den tyske kejser Karl V's tjeneste.

Norby havde to børn med ukendte kvinder: en søn ved navn Olof og en datter, som man ikke ved ret meget om.

Søren Norbys liv.

Den historiske kulisse for Søren Norbys liv og virke var Kalmarunionens opbrudstid. Unionen var blevet etableret mellem Danmark, Sverige (inkl. Finland) og Norge (med Grønland og

Island) i 1397 af den danske Dronning Margrethe I. I 1448 sprængte Sverige imidlertid unionen ved at vælge kong Karl VIII Knutsson til konge. Det førte i 1452 til krig mellem Danmark-Norge og Sverige, der endte med en dansk sejr, og i 1457 blev kong Christian I kronet til konge over Danmark-Norge og Sverige. Sejren betød dog ikke en ende på striden. I 1464 vendte Karl VIII Knutsson tilbage til tronen i Sverige, og de næste mange år forsøgte skiftende danske konger med magt at genskabe unionen.

Ud over konflikten med Sverige var forholdet til de stærke Hansestæder med Lübeck i spidsen også et problem for Danmark. Hansestæderne ønskede at kontrollere handlen i Østersøen, og da skiftende danske konger med vekslende held forsøgte at modgå Hansestædernes dominans, var både 1400- og 1500-tallet præget af en række krige mellem Danmark og Hansestæderne.

Den første omtale af Norby er som sømand hos den svenske rigsforsstander Svante Nielson Sture. I en af de bevarende mandskabslistor for togtet optræder navnet Søren Norby. Der er imidlertid intet odiøst i, at Norby dette år arbejdede for svenskerne. Netop sommeren 1504 var der fred mellem danskerne og svenskerne, og en fattig kriger som Norby kan derfor have taget hyre hos svenskerne – på trods af at han få år før kan have bekæmpet dem. Om Norbys deltagelse i togtet i 1504 vides dog intet andet, end han deltog.

I 1507 var han tilbage i dansk tjeneste, som kommandant for en eskadre på 9 skibe for kong Hans af Danmark. Her angriber og indtager han Ålandsøerne. Den danske styrke aftvang øboerne en større løsesum mod, at danskerne ikke plyndrede øen. Efter angrebet fortsætter styrken mod Kastelholm på sydspidsen af Åland, og den 20. juli lykkedes det at indtage borgen, der blev plyndret og nedbrændt, så kun murerne stod tilbage.

To dage efter Kastelholms erobring modtog Søren Norby en besked fra Kong Hans (1481 – 1513), der beordrede den danske styrke til hurtigst muligt at returnere til København. Kong

Hans havde besluttet at angribe Sverige og skulle hertil bruge alle disponible styrker. Søren Norbys skibe skulle undsætte Kalmar Slot, der var under belejring af svenske styrker. I september var en større dansk flådestyrke under ledelse af Jens Holgersen Ulfstand (? – 1523) på plads ud for Kalmar. Søren Norby var chef for en af flådens eskadrer, og takket være denne styrke og de forsyninger, som de medbragte, lykkedes det Kalmar Slot at holde ud mod svenskerne.

Året efter møder vi Søren Norby som leder af en gruppe kaperer nær Reval i Finske bugt og igen i 1509, hvor han bl.a. opbragte tre handelsskibe, der fra Danzig var på vej til Sverige. Søren Norbys indsats var et led i Kong Hans' vigtige handelsblokade mod Sverige, men samtidig var Søren Norby og de andre kaperers virke en medvirkende årsag til den krig mellem Danmark og Hansestaden Lübeck, som brød ud i sommeren 1509. For at få frie hænder til kampen mod Lübeck indgik Kong Hans den 17. august en fredsftale med Sverige.

Søren Norby kom til at spille en central rolle i krigen mod Lübeck. Den 18. oktober 1509 landsatte han en større dansk styrke på kysten ikke lang fra Lübeck, og i de følgende dage plyndrede de danske styrker området, hvor det, der ikke kunne røves, blev brændt af. Det lykkedes dog hverken at indtage Lübeck eller fæstningen ved Travemünde, inden de danske styrker måtte trække sig tilbage for ikke at blive fanget af vinterens komme.

Det følgende år, 1510, var ikke et godt år for Danmark. Landets pengekasse var tom, og det udnyttede Sverige, der opsagde fredsftalen og med hjælp fra en lybsk flådestyrke formåede at tvinge Kalmar Slot til at overgive sig. Kong Hans greb nu til at udstede kaperbreve til bl.a. Søren Norby. Et kaperbrev gav ejeren ret til at drive sørøverri mod fjendens skibe, mod at kongen modtog en fjerdedel af kaperens bytte. Bl.a. som følge af en succesfuld kaperkrig kunne Søren Norby således kort efter låne Kong Hans en anseelig sum på 100 gylden, 25 lod sølv og 3300 danske mark til den videre krigsførelse. Som modydelse overdrog Kong Hans slottet

Haraldsborg ved Roskildefjorden med tilhørende len til Søren Norby.

Krigen fortsatte i 1511, og igen møder vi Søren Norby i forreste række. I maj forlod en flådestyrke på 20 skibe København under ledelse af Jens Holgersen Ulfstand og med Søren Norby som chef på flådens største skib ”Engelen”. Skibet var sammen med søsterskibet ”Maria” Nordens største orlogsskib og så stort, at når det sejlede nær danske eller svenske skibe blev det beskrevet som en høne blandt sine kyllinger. At Søren Norby således blev chef for flådens flagskib viser tydeligt hans evner som søkriger, og at han var en vigtig mand for kongen.

Flådestyrkens opgave var at beskytte en hollandsk flåde på 250 handelsskibe mod angreb fra Lübeck, og det lykkedes de mange skibe at nå velbeholdent frem til havnene i Preussen og Livland. Herefter plyndrede den danske styrke den nordtyske kyst, hvorefter flåden returnerede til København. Vel ankommet til hovedstaden fik man nys om, at den lybske flåde var set ved Bornholm, og danskerne lettede straks anker og satte kurs mod den danske østersø -ø. Den 9 august mødtes de to flåder – i alt omkring 50 skibe – ved Bornholm i et slag, der varede hele dagen, før den lybske flåde ved nattens frembrud forsvandt. Fra dansk side blev slaget udlagt som en sejr, men det viste sig efterfølgende, at den lybske flåde fra Bornholm var nået frem til den østlige Østersø og her havde truffet den førnævnte hollandske handelsskibskonvoj. Den blev plyndret og et stort bytte faldt derved i lybske hænder.

Efter denne sejr forblev den lybske flåde i havn resten af året, og der var ikke flere søslag, før det den 23. april 1512 lykkedes at få en fredsftale på plads mellem Danmark, Sverige og Lübeck.

Kong Hans var tilfreds med Søren Norbys indsats, og i 1512 forærede han ham Børring Kloster i Skåne. Klosteret rådede over betragtelige landområder, og mod sædvane blev det givet uden ejeren var forpligtet til at betale en årlig afgift til kongen. Alle indtægter fra klostrets drift kunne derfor tilfalde Søren Norby, der således nu var en holden mand.

Den 20. februar 1513 faldt Kong Hans under en jagt af sin hest og døde. Han blev efterfulgt af sin søn, der overtog tronen som Christian II. Allerede året efter havde den nye konge for første gang brug for Søren Norbys bistand. I april 1514 indgik Christian II en ægteskabsaftale med Elisabeth af Burgund, der var datter af ærkehertug Filip af Burgund, der igen var søn af den østrigske kejser Maximilian. Burgund var på det tidspunkt involveret i en krig mod hertugdømmet Geldern, og som støtte for den burgundiske krigsførelse sendte Kong Christian sit største orlogsskib ”Engelen”, der var under kommando af Søren Norby og havde en besætning på over 500 mand, til rådighed for ærkehertug Filip. Efter at have afleveret ”Engelen” tog Søren Norby retur til Danmark, hvor Kong Christian II havde en ny opgave, der krævede en dygtig sømand.

Siden 1380 havde Island været underlagt den danske konge, men de rige islandske fiskeområder var plaget af ulovligt fiskeri fra især engelske og skotske fiskere. Derved gik kongen glip af indtægterne fra fiskeriet, og Søren Norby fik derfor til opgave at få bragt det ulovlige fiskeri til ophør. I sommeren 1514 sejlede Nordby derfor til Island, hvor han patruljerede omkring øen, inden han igen returnerede til København. Togtet var en succes, og i maj 1515 fik Søren Norby Island overdraget som len af Kong Christian II. I en aftale, der løb til 1517, fik Norby alle indtægter fra Island, mod at han sørgede for at håndhæve kongens ret i de islandske farvande samt byggede to stærke blokhuse på øen.

Vi ved intet om Søren Norbys tid på Island, men i april 1516 var han igen i Danmark, da kilderne nævner ham på besøg på slottet ved Nykøbing Falster, hvor Kong Christian II holdt hof.

I begyndelsen af 1517 var der igen behov for Søren Norbys evner hjemme i Danmark, hvor den fredsftale, der var blevet indgået med svenskerne i 1512 var brudt sammen.

Lens herre på Gotland.

Et af de vigtigste danske områder i Østersøen var øen Gotland. Beliggende ca. 100 km. Fra Sveriges kyst og ca. 150 km. Fra den baltiske var øen et centralt støttepunkt, der gav kontrol over det meste af den østlige Østersø. Største by var Visby med borgen Visborg, og fra Gotland kunne al handel på Sverige, Finland, Rusland og Livland beherskes. Det var derfor vigtigt for Kong Christian, at øen var under kontrol af en dygtig kriger. Her var Søren Norby det oplagte valg, og han blev derfor den 28. april 1517 udnævnt til lens herre over øen, så længe som striden med svenskerne skulle vare. Søren Norby tog dog ikke straks til sit nye hjem. I København havde kongen rejst en hær på ca. 4000 mand, der om bord på 18 – 20 skibe skulle sejles til Stockholm. Her skulle de undsætte ærkebiskop Gustav Trolle, som blev belejret på sin borg Almarestaket nær Stockholm af den svenske rigsforstander Sten Sture. Gustav Trolle var en af Christians vigtigste forbundsfæller i Sverige, og det var derfor vigtigt, at belejringen af ham blev brudt – eller hvis det ikke var muligt, at Trolle blev ført i sikkerhed i Visby.

Flåden afsejlede omkring den 25. maj fra København. Undervejs mod Stockholm plyndrede danskerne grundigt den svenske kyst, og først omkring 4 – 8 august var danskerne fremme ved Stockholm. Den uforholdsmæssige lange rejsetid med de mange plyndringer var blevet brugt til at øve soldaterne, men samtidig havde svenskerne tid til at samle en større styrke ved Stockholm. For at nå frem til Almarestaket skulle de danske styrker først forbi Stockholm, hvor Sten Stures styrker ventede på dem. Den 13. august 1517 mødtes de to styrker, og kampen endte med en klar sejr til Sten Stures tropper. Resterne af den danske styrke måtte flygte tilbage til de ventende danske skibe, og forsøget på at undsætte Gustav Trolle måtte opgives. Mens hovedparten af den overlevende danske styrke returnerede til København, satte Søren Norby kurs mod Visby og sit nye len. Gustav Trolle udholdt belejringen endnu nogle måneder, men måtte til slut overgive sig til Sten Sture, der tvang ham til at nedlægge sit embede.

Søren Norby benyttede resten af året til at forberede sig til de kommende kampe i 1518 og nåede bl.a. at opbygge en styrke på 600 mand til forsvar af Visby, hvis svenskerne skulle angribe.

At Søren Norby trods nederlaget ved Stockholm stadig havde kongens gunst, ses tydeligt af, at han den 18. maj 1518 fik Gotland som len for resten af sit liv. Modydelsen var, at hans tidligere len Haraldsborg og Børring Kloster blev returneret til kongen. Så længe krigen mod svenskerne varede, skulle Søren Norby ydermere ikke betale afgift til kongen, men når der igen var fred, skulle der hvert år betales 700 Rhinske Gylden samt en ukendt mængde tømmer. Derudover forpligtede Søren Norby sig til at opretholde en styrke på 100 soldater til forsvaret af Visby.

Det lykkedes ikke for Kong Christian II at indtage Stockholm i 1518. Belejringen blev ophævet og Christian sejlede tilbage til København. Søren Norby fik i efteråret 1518 ordre til at genoptage kaperkrigsførelsen mod svenske skibe i Østersøen.

1519 var en art stilhed før stormen. Der var få krigshandlinger mellem Sverige og Danmark. Begge parter rustede sig til året efter, hvor man håbede på at afgøre kampen en gang for alle. Søren Norby belejrede i begyndelsen af året den svenske borg Borgholm på Øland, og trods en ikke overvældende styrke lykkedes det danskerne at formå svenskerne til at overgive sig. Et efterfølgende forsøg på at erobre Kalmar måtte opgives. Et svensk forsøg på at generobre Borgholm om efteråret 1519 blev imidlertid afværget af Søren Norbys styrker.

Indtagelsen af Stockholm.

Allerede i januar 1520 rykkede en danskledet hær på over 10.000 mand igennem det centrale Sverige mod Stockholm. Ved et slag den 19. januar på den tilfrosne sø Åsundet nær Bøgesund blev den svenske Rigsforstander Sten Sture dødeligt såret, og de svenske styrker besejret. Nederlaget betød, at det svenske rigsråd den 6. marts 1520 udråbte Kong Christian II til

konge også over Sverige. Søren Norbys rolle i dette felttog er ukendt. Han nævnes ikke i kilderne, men baseret på hans tætte forhold til kongen, er det realistisk at tro, at han må have været med tæt på kongen og kampens centrum.

Trods Sten Stures død fastholdt bl.a. Stockholm og Kalmar modstanden mod Kong Christian II, og først efter en længere belejring lykkedes det i løbet af sommeren Søren Norbys styrker at indtage Kalmar. Efter sejren drog Norby til Stockholm for at hjælpe Kong Christian II med at erobre denne by, hvis indtagelse ville betyde enden på den svenske modstand mod den nye konge. Belejringen blev kronet med held, da Stockholm den 7. september 1520 overgav sig til Kong Christian II, der den 4. november kunne krones som konge over hele Sverige.

Søren Norbys betydning for kongens sejr ses tydeligt af, at han ikke bare var med i følget, men bar kongens scepter under kroningsceremonien. Umiddelbart efter kroningen var Søren Norby også blandt de af kongens mænd, som blev slået til riddere.

Det Stockholmske blodbad.

I den aftale, som Kong Christian II efter Sten Stures død havde indgået med det svenske rigsråd, havde han lovet fuld amnesti til sine modstandere. Det skulle imidlertid vise sig, at kongens ord ikke var meget værd. Christian IIs kroningsfest varede i tre dage, men den 7. november blev de svenske adelige, der befandt sig på Stockholm Slot taget til fange, og af ærkebiskop Gustav Trolle anklaget for kætteri. Derpå fulgte en skueproces, der den 10. november endte med, at ca. 82 personer fra den svenske adel, gejstlighed og borgerstand, hovedsageligt støttet af Sten Stures svensk-nationale parti, blev dømt til døden og halshugget. Søren Norby spillede en central rolle i dette, som i eftertiden er blevet kendt som det Stockholmske Blodbad. Han nævnes både som en af de personer, der stod for at arrestere de svenske adelsmænd, men samtidig fortæller kilder også, at Norby både sørgede for, at mange

f adelsfolkenes folk kom i sikkerhed om bord på hans skibe, samt at det var Søren Norbys indvendinger, der fik Kong Christian II til at skåne de dømtes koner og børn. Da lensmanden på Kalmar Slot var blandt de henrettede, blev Søren Norby udnævnt til ny lensmand over slottet. Han beholdt dog fortsat Gotland som len og rådede derfor over betragtelige områder i det, der i dag er Sverige.

Kort tid efter Søren Norby var blevet lensmand over Kalmar, modtog han den 10. december 1520 et brev fra Kong Christian II, hvori kongen gav ordre til, at Norby skulle forberede et togt til Grønland den følgende sommer. Den stor ø mod nord var gået lidt i glemslen, og Christian II ønskede at få genoptaget kontakten. Da Søren Norby havde erfaring med sejlads i området fra sin tid på Island, var han valgt til opgaven, og han begyndte derfor straks at forberede togtet.

Imidlertid brød der blot 10 dage senere uroligheder ud i Kalmar len. Bønderne havde opsnappet et brev fra Christian II til Søren Norby om, at han skulle indsamle / konfiskere alle bøndernes armbrøster. Målet var at fratage dem mulighederne for at lave et væbnet oprør, men det opsnappede brev fik det helt modsatte resultat. Bønderne brugte armbrøsterne til jagt og ville derfor ikke acceptere at skulle aflevere dem til kongen, og trods ihærdige forsøg fra Norbys side på at slå oprøret ned, bredte urolighederne sig i de næste måneder til det meste af Sverige.

Christian IIs fald.

Det Stockholmske blodbad fik slet ikke den virkning Christian havde regnet med. Tværtimod, den unge svenske adelsmand Gustav Vasa, hvis fader havde været blandt de henrettede, blev snart leder af oprøret mod Christian II. Oprøret bredte sig lynhurtigt til hele Sverige, så snart var kun de befæstede kystbyer Stockholm, Nykjöbing, Stegeholm, Stegeborg og Kalmar på danske hænder. Det kunne de takke Søren Norby for, da det var ham som opretholdt herredømmet over Østersøen, så der

stadig kunne komme forsyninger frem til de belejrede byer.

Det planlagte togt til Grønland måtte aflyses, da flåden og Søren Norby måtte blive i Østersøen og forsvare de danske interesser.

Trods adskillige forsøg fra dansk side, lykkedes det ikke at slå oprøret ned nogen steder, så Søren Norby ..

I løbet af 1521 begyndte svenske kapere at operere mod de danske skibe, der forsynede alle de belejrede byer op langs den svenske kyst. Efter ordre fra Christian II afsejlede Søren Norby i juni måned fra København med en eskadre på 16 skibe for at komme alle de belejrede kystbyer til undsætning. Ved Nykjöbing gik de danske styrker i land og slog de belejrende svenske styrker. Næste stop var Stegeborg, hvor det igen lykkedes de danske skibe at sejle ind til fæstningen, og overdrage de forsvarende styrker nogle meget tiltrængte forsyninger. Her lykkedes det ikke at angribe de svenske styrker, da de danske styrker ikke nåede at komme på plads for svenskerne angreb. Så danskerne måtte hurtigt trække sig tilbage til de danske skibe. Forsøget på at ophæve belejringen måtte opgives, og kursen blev sat mod Stegeholm. Det lykkedes at tilføre fæstningen

nye forsyninger, hvorefter Søren Norby returnerede til Kalmar.

Krigen krævede løbende forsyninger af krudt, kugler, tøj til soldaterne og meget andet. Uden skatteindtægter fra sit len blev pengekassen hurtig tom. Søren Norby måtte ty til at købe på kredit hos købmændene i Danzig. Desværre blev det skib med alle de nødvendige indkøbte forsyninger opbragt af svenske kapere, og lasten til en værdi af 5000 gylden var tabt, og samtidig kommet de svenske modstandere til gode.

I løbet af efteråret forsøgte Søren Norby endnu to gange at sende skibe med forsyninger til de belejrede fæstninger, men af ukendte årsager mislykkedes begge undsætningsoperationer. I december gjorde Søren Norby endnu et forsøg, hvor det lykkedes dem at kæmpe sig frem til Stegeborg – blot for at opdage, at borgen få dage forinden var faldet i svenskernes hænder. Et svensk forsøg på at tage Søren Norby til fange ved Stegeborg mislykkedes dog, og danskerne slap efter en hård kamp med store tab ud af skærgården igen og tilbage til Kalmar.

De danske fæstninger Nykjöbing og Stegeholm faldt omtrent samtidig med Stegeborg. Kort tid efter fulgte tabet af Finland. Så ved årsskiftet 1521/22 var Christian II's position i Sverige meget trængt.

Et svensk angreb på Kalmar i 1522 blev slået tilbage af Søren Norbys styrker, og svenskerne tog flugten.

Sammen med Christian II deltog Søren Norby i en stor undsætningsoperation mod Stockholm. Første del af operationen lykkedes uden de store problemer, og Stockholm fik en mængde hårdt tiltrængte forsyninger.

Søren Norby satte kurs mod Finland for at slå det oprør ned som var gået i gang i 1521. Med ca. 2000 mand nåede danskerne den 22. maj Åbo, som var på oprørernes hænder. Bare synet af de danske skibe med de mange soldater om bord var nok til at få de svenske styrker til at ophæve belejringen af Åbohus og trække sig

tilbage. Danskernes næste stop var Raseborg, hvor Søren Norbys svoger Tile Giseler hold stand mod en svensk belejring. Også her lykkedes det danske angreb, og blot 3 uger efter afsejlingen fra Stockholm var en stor del af Finland igen under dansk kontrol.

Lübeck var irriteret over Christian II's forsøg på at bryde deres monopol i Østersøen, så de besluttede at støtte den svenske krigsførelse med ti orlogsskibe og 700 lejesoldater. 16. august erobrede den lybske flåde Bornholm, hvorefter den satte kurs mod København. Dette forårsagede, at Søren Norby måtte forlade Finland, og med sine ti orlogsskibe sejle tilbage til København.

Den velgennemførte operation mod Finland gjorde dog, at Kong Christian som belønning overdrog lenet ved Küstø i Finland til Søren Norby. De blev overdraget på ubestemt tid og uden at Norby skulle betale afgift, og Søren Norby kunne nu kalde sig lensherre over Kalmar, Gotland, Øland og Küstø. Dette gjorde ham til en af de største lensherrer i Norden.

Søren Norby fik nu opgaven, at forsyne de to sidste danskkontrollerede områder i Sverige, nemlig Kalmar og Stockholm. Som belønning fik han som len næsten hele Finland, inklusive områder som (endnu) ikke var under dansk kontrol. Han sendte besked til Finland, om at de derfra skulle sende en stor forsyningsflåde af sted. Det lykkedes ikke Søren Norby at få organiseret en eskorte til hjælpeflåden, så resultatet blev, at en svensk-lybsk flåde ved Stockholm efter en kort kamp, erobrede de danske forsyningskibe. Om bord var bl.a. Søren Norbys søster Cecilia og hendes tre børn, og under kampen mistede to af børnene livet. Dette gav Søren Norby et livslangt had til Lübeckerne. Det sidste forsøg på at undsætte Stockholm gjorde Søren Norby med 14 skibe, men en svensk-lybsk flåde på 25 skibe tvang ham til at opgive forsøget og vende tilbage til Kalmar.

Dette blev det sidste forsøg på at undsætte Stockholm.

Kampen mod Frederik I.

Kong Christian II's reformer havde ham meget upopulær blandt rigets adel og gejstlige. Den 20. januar 1523 tog rigsrådet den beslutning at opsigte troskabseden over for Christian II. Samtidig tilbød de kongens farbror, hertug Frederik af Holsten-Gottorp, tronen. Frederik accepterede tilbuddet, og blev den 26. marts 1523 i Viborg kronet til konge. Det forårsagede, at Christian II flygtede sammen med dronning Elisabeth og deres tre børn, samt hovedparten af den dansk flåde til Nederlandene, hvor Christian håbede at få sin svoger Kejser Karl den Femtes støtte til en tilbageerobring af Danmark. Manglen på en orlogsflåde skulle komme til at spille en stor rolle i de næste år dansk krigsførelse.

Det lykkedes ikke rigsrådet at overtale Søren Norby til at gå over på den nye konges side. Dels på grund af Frederiks samarbejde med Hansestæderne.

Den 27. maj 1523 faldt Kalmar by i svenskernes hænder, fulgt 16. juni af Stockholm. Den 7 juli overgav Kalmar Slot sig, og derved var Søren Norbys sidste støttepunkt på den svenske kyst faldet.

Mens Kong Frederik var optaget af belejringen af København og Malmø, hvis borgerskab endnu var tro mod Christian II. Samt at den svenske kong Gustav Vasa stadig var i færd med at konsolidere sit styre, førte Søren Norby en række skinforhandlinger med både Gustav Vase og Kong Frederik for at vinde tid til, at Christian II kunne stable en hær på benene og tilbageerobre kontrollen over Danmark. Han rådede fortsat over det strategisk vigtige Gotland. Norbys kapere fortsatte deres givtige virksomhed i Østersøen, men det kunne være

svært at finde markeder, hvor de erobrede varer kunne sælges. Gotlands økonomi blev efterhånden så dårlig, at han var nødtaget til selv at begynde at slå mønter til at betale sine folk med. Det var enestående i dansk historie, at en lensmand greb til på egen hånd at slå mønter.

Norbys isolering gjorde det umuligt for ham, at komme sine styrker i Finland til hjælp, da en stor svensk hær i sommeren 1523 angreb. En plan om samarbejde med russiske styrker blev for sen. Viborg fæstningen overgav sig den 10. oktober og derved var hele Finland under svensk kontrol.

Søren Norby hørte intet nyt fra Christian II i hele året 1523. Han vidste derfor ikke at Christian II havde fået stablet en hær på 26.000 lejesoldater på benene, men da hæren i slutningen af 1523 skulle have deres løn, viste det sig, der ikke var nogen penge, og hæren gik derfor i opløsning igen. Christian II fortsatte bestræbelserne på, at skaffe en hær som kunne bringe ham på tronen i Danmark, men uden held. Han var ikke mere en trussel mod Frederiks magt over Danmark. Den 6. januar 1524 overgav de udsultede byer København og Malmø sig til Kong Frederik. Derved var Gotland det sidste område, der endnu anerkendte Christian II som dansk Konge.

Gotland havde været dansk siden 1361, så det danske Rigsråd var meget opsat på det skulle forblive på danske hænder. Rigsrådet indledte derfor en række forhandlinger med Søren Norby. Dels overtalte ham om at erklære Kong Frederik sin troskab. Han blev lovet frit lejde, hvis han ville komme til København og forhandle. Norby svarede, at han også behøvede et frit lejdebrev fra den svenske Konge. Rigsrådet skrev derfor straks til Gustav Vasa, men Gustav Vasa svarede, at da Norby altid underskrev sine breve med titlen ”admiral udi Østersøen” så kunne han da ikke have behov for et lejdebrev. Efter det svar valgte Norby at betakke sig for at sejle til København

Den 25. januar 1524 hører Søren Norby nyt fra Christian II. Men brevet indeholder intet om planer om tilbageerobring af Danmark eller hvordan Søren Norby skulle videreføre kampen for Christian II. Norby indser han ingen hjælp kan få, og beder derfor Christian II løse ham fra den troskabsed, som han havde givet ham. Kun derved kunne Norby sikre, at Gotland forblev under dansk kontrol. Før Norby havde fået svar, angreb svenskerne Gotland og snart havde de hele øen på nær Visby under deres kontrol. Norby sendte et brev til det danske Rigsråd, hvor han krævede rådets garanti for, at han kunne beholde Gotland som len også under Kong Frederik. Bange for at Visby skulle falde i svenskernes hænder, imødekom Rigsrådet og Kong Frederik Søren Norbys krav. Dette var en stor sejr for Søren Norby.

Med Søren Norbys troskabsed til Kong Frederik måtte svenskerne trække sig tilbage fra Gotland for ikke at komme i krig med Danmark.

Forræderiet i Malmø.

Svenskerne vægrede sig ved at opgive belejringen af Visby, og i slutningen af august mødtes Kong Frederik og Kong Gustav Vasa i Malmø for ansigt til ansigt at få løst krisen. Resultatet blev en aftale, hvor Gotland skulle tilfalde svenskerne, hvis de inden 1. september havde erobret Visborg Slot. Lykkedes dette ikke skulle øen fortsat tilhøre Danmark, og Gustav Vasa skulle så hurtigt muligt fjerne sine styrker fra øen. For at få aftalen igennem måtte Kong Frederik imidlertid forpligte sig til at fjerne Søren Norby fra Gotland. Det viser tydeligt, hvor meget svenskerne og Lübeckerne frygtede Norby, at de krævede, at hans nye len i Danmark ikke måtte have adgang til havet. Ved at gå med på svenskernes krav brød Kongen det løfte, som han havde givet Norby, og derfor blev aftalens eksistens også holdt hemmelig for ham.

Den 1. september var Visborg Slot stadig under Norbys kontrol, og svenskerne måtte derfor

trække sig tilbage fra øen. Norby rejste aldrig til København for at bekræfte sin ed til Kong Frederik. Angivelig var han blevet bekendt med Malmø-aftalens indhold, og det løste ham samtidig fra sin troskabsed til Kong Frederik. Nu var han helt sin egen herre, som selv kunne bestemme sin videre skæbne. Han vidste det kun var et spørgsmål om tid før danskerne, svenskerne eller Lübeckerne ville angribe Gotland igen. Med de begrænsede styrker han havde til rådighed ville overmagten være for stor. Han begyndte derfor at planlægge en offensiv, der skulle bringe krigen ind på fjendens område. En ambitiøs plan, hvor Norby ville udnytte den almene befolknings utilfredshed med Kong Frederik, som dels ikke havde opfyldt de lovede skattensættelser, og dels havde nedkæmpet et bondeoprør i Skåne med hård hånd. Utilfredsheden ulmede stadig. Planen skulle bringe Christian II tilbage på sin retmæssige trone.

Samtidig tog Søren Norby kontakt til Stures enke, Kristina Gyllenstierna. Hun var en af de mest populære og markante modstandere af Kong Gustav Vasas styre, og Norby ønskede gennem giftemål med enken at bringe sig selv i spil som Christian II's fremtidige Rigsforstander i Sverige.

I foråret 1525 gik Søren Norby i land i Skåne. Her rejste han en bondehær, og har snart kontrol over en stor del af området. Det ender dog med to klare nederlag. 16. april mister Norby sine 11 skibe til en lybsk flåde ud for Blekinge, og 13 dage senere bliver Norbys talmæssige overlegne bondehær slået ved Lund af Kong Frederiks krigsvante styrker. Søren Norby trak sig tilbage

til Landskrona, som straks bliver belejret af danske styrker. I samme periode angriber Lübeckerne Gotland, og snart er hele øen under deres kontrol, undtagen Visborg Slot, som endnu er i Norbys hænder.

Indesluttet i Landskrona, og uden hjælp fra Christian II begyndte Norby at indlede overgivelsesforhandlinger med Kong Frederiks styrker. Det lykkedes Norby at få forhandlet en god aftale på plads, før han i juli overgav sig. Norby fik således amnesti for sig selv og sine mænd, og mod at overgive Gotland til Kong Frederik og erklære troskab til samme, fik Norby Blekinge som len. Svenskernes krav om at Norby fremover ikke måtte få adgang til havet blev ikke opfyldt.

Visborg Slot nægtede fortsat at overgive sig til andre end Søren Norby personligt, og det stod derfor klart, at Norby måtte en tur til Gotland, og det før Visborg Slot faldt i hænderne på den lybske hær. Afsejlingen var planlagt til den 7. september 1525, men natten før afsejlingen indtraf en begivenhed, der kom til at forsinke toget betragteligt. I protest over bl.a. manglende løn tog en gruppe søfolk, under ledelse af Skipper Clement, kontrol over eskadrens største skib. Derefter ødelagde de riggen og kappede ankertovene på eskadrens andre skibe, der drev på grund, og mytteristerne kunne derfor uhindret sætte sejl og undslippe. Skipper Clement sluttede sig derpå til Christian II's styrker.

Fremme ved Gotland i oktober begik danskerne igen forræderi mod Søren Norby. Lederen af den danske styrke, Otto Krumpen valgte stik mod alle aftaler at overdrage Norby til Lübeckerne, der ønskede at bringe ham til ansvar for de mange ugerninger, som han havde tilføjet dem i de mange års krig. Søren Norbys folk, der stadig holdt Visborg Slot, nægtede imidlertid at overgive sig til andre end Norby personligt, og Lübeckerne måtte derfor modstræbende igen sætte ham på fri fod.

Derefter kunne Visborg Slot den 4. november 1525 overgive sig og dermed var Norbys 9 år som lensherre over Gotland forbi. Få dage senere afsejlede han med sine loyale folk og personlige ejendele til Blekinge. Undervejs gik det skib, der havde alle Norbys personlige ejendele og indholdet af Visborg Slots sølvkammer om bord, på grund nær Kalmar. Vraget faldt i hænderne på svenskerne, og trods mange forsøg lykkedes det ikke Norby at få de bjærgede genstande udleveret til ham. Dette skabte hos Norby en stor vrede mod svenskerne.

Lensherre i Blekinge.

Søren Norby tog ophold på Sölvesborg Slot. Han havde en betragtelig styrke soldater, mere end hvad var påkrævet for at holde ro i lenet. Han fortsatte med at kapre svenske skibe i Østersøen. Kong Frederik ville for en hver pris undgå en krig mod Sverige, så i august foretog kongens tropper i samarbejde med Lübeckerne et angreb på Norby. Den 24. august blev Norbys flåde besejret af en talsmæssigt overlegen dansk-lybsk flåde og kun med nød og næppe undgik Søren Norby selv at falde i fjendens hænder. I stedet måtte han tage lugten. Derved var Norbys tid som lensherre endegyldigt ovre.

Fra Rusland til Italien.

Efter nederlaget søgte Norby til den russiske by Nerva. Den russiske Zar Vasilij forsøgte at overtale Norby til at gå i russisk tjeneste, men Norby nægtede og måtte tilbringe de næste halvanden år i husarrest i Moskva, før han i april 1528 igen kunne forlade Rusland. Vel ude af landet satte Norby kurs mod Nederlandene, hvor Christian II havde slået sig ned. Denne ville dog ikke tale med Norby, selv om de ikke havde set hinanden i seks år. Om afvisningen skyldes vrede over, at Søren Norby havde erklæret Kong

Frederik sin troskab eller dårlig samvittighed over, at Christian II havde ladet Norby i stikken, er ikke til at vide. Når nu Christian II ikke lod til at have brug for ham, ønskede han i stedet at slutte sig til kejser Karl den Femtes styrker. Meget tyder på, at Christian II forsøgte at få Norby til at opgive denne ide, men forgæves og i stedet valgte den afsatte konge at give Søren Norby et personligt brev med til kejser Karl den Femte. Den 9. juni 1529 mødtes de to så for sidste gang ved Christian II's hof i Lier, hvor Norby fik førnævnte brev til kejseren. Derefter pantsatte Søren Norby sine sidste ejendele og drog uden mange penge på lommen af sted på det, der skulle blive hans sidste eventur.

Takket være Christian II's brev kom Norby i krigstjeneste hos kejser Karl den Femte. Søren Norby overværede i februar 1530 Karl den Femtes kroning i Bologna. Umiddelbart herefter deltog han i belejringen af Firenze. Norbys rang og opgaver i forbindelse med belejringen af byen er ukendt. Det vides kun at Norby i februar 1530 faldt nær byen og efterfølgende blev begravet ved et nærliggende kloster. Dermed var en lang og imponerende karriere, hvor Norby nåede at tjene under tre danske konger, en svensk Rigsforstander og en tysk kejser ovre.

Fødselsdage
januar 2018

1958019
Rolf Jensen
Hækkerupsvej 2 A, st.
tv.,
DK-4100 Ringsted
Fylder 75 den 03-01-
2018

1951008
Ib Steiness
Solgården 5 C,
DK-3250 Gilleleje
Fylder 82 den 04-01-
2018

1947022
Uggi Nyborg
Opnæsgård 7, 2. th.,
DK-2970 Hørsholm
Fylder 88 den 06-01-
2018

1951052
Sven Christensen
Holmehusvej 30, 3. th.,
DK-5000 Odense C
Fylder 82 den 08-01-
2018

1953004
Villy Christian Bak
Hovedgaden 20,
DK-8831 Løgstrup
Fylder 82 den 17-01-
2018

1950169
Ole Nielsen
Rytterhaven 36,
DK-3520 Farum
Fylder 83 den 20-01-
2018

1948072
Henrik Jøhnke
Dalgas Avenue 80
DK-8000 Aarhus C
Fylder 87 den 23-01-
2018

1996014
Pavia P. K. K. Hansen
Nammaarfik 9 B,
DK-3952 Illulissat
Fylder 40 den 23-01-
2018

1945041
Ervin Leo Brettschneider
Kærstykkevej 81,
2650 Hvidovre
Fylder 90 den 29-01-
2018

1968032
Lindy Olsen

Sylowsvej 53 B,
DK-4220 Korsør
Fylder 65 den 31-01-
2018

Fødselsdage
februar 2018

1980018
Palle Gullaksen
Landerslevvej 131 B,
Over Draaby
DK-3630 Jægerspris
Fylder 55 den 05-02-
2018

1952076
Niels-Erik Rønne Møller
Klostergade 33,
DK-5600 Faaborg
Fylder 83 den 05-02-
2018

1951038
Hans Christensen
Gudenåvej 1 B, 1. -0005,
DK-8600 Silkeborg
Fylder 84 den 11-02-
2018

1955061
Niels Andreas Holst
Henriksen
Bjørnemosevej 8,
DK-5700 Svendborg
Fylder 80 den 12-02-
2018

1950105
Jørgen Nielsen
Astrupvig 110, Astrup
Vig,
DK-7870 Roslev
Fylder 84 den 12-02-
2018

1944022
Knud Johan Jenfeldt
Kukkervænget 34, Thurø,
DK-5700 Svendborg
Fylder 91 den 17-02-
2018

1947009
Niels Peter Winther
Petersen
Finsensvej 56, 2.,
DK-2000 Frederiksberg
Fylder 86 den 18-02-
2018

1951057
Frøde Sønderstrup
Øster Ørbækvej 20,
DK-9670 Løgstor
Fylder 83 den 21-02-
2018

1969011

Jens Skovrider Madsen
Ågade 1, 1. tv.,
DK-9000 Aalborg
Fylder 65 den 22-02-
2018

1953029
Erik Rasmussen
Roersvej 27, 1. -0004,
DK-5000 Odense C
Fylder 80 den 24-02-
2018

Fødselsdage
marts 2018

1949065
Vagn Dahl
Rødbyhøjen 62, Thurø
DK-5700 Svendborg
Fylder 86 den 01-03-
2018

1947012
Tage Bloch Johansen
Nørregade 8 A, 2.,
DK-5600 Faaborg
Fylder 88 den 05-03-
2018

1980049
Kim Johnny Kristian
Henriksen
Høje Bøge Vej 42, st.,
DK-5700 Svendborg
Fylder 55 den 11-03-
2018

1952011
Knud Pedersen
Baggårde 5, Ommel
DK-5960 Marstal
Fylder 82 den 13-03-
2018

1952069
Ib Leerbech
Australiensvej 29, 1. tv.,
DK-2100 København Ø
Fylder 82 den 14-03-
2018

1996004
Carsten Launy
Torvegade 9, Horbelev,
DK-4871 Horbelev
Fylder 40 den 14-03-
2018

1953050
Finn Bech Christensen
3274 Conservansy Lane
Charleston
USA-29414 South
Carolina
Fylder 81 den 15-03-
2018

1952039
Viggo Lund Hansen
Eugen Warmingsvej 41,
1. tv.,
DK-8000 Aarhus C
Fylder 81 den 15-03-
2018

1953022
Frede Olesen
Nordre Skanse 36 A,
DK-9900 Frederikshavn
Fylder 81 den 20-03-
2018

1946012
Jørgen Haumand
Djursgade 10 A,
DK-8500 Grenaa
Fylder 88 den 24-03-
2018

1965061
Paul Erik Christensen
Viborgvej 21, 2. tv.,
DK-8000 Aarhus C
Fylder 70 den 26-03-
2018

1996026
Kristian Salkvist Hansen
Grøndalsvænge 8,
DK-4581 Rørvig
Fylder 40 den 27-03-
2018

1966031
Bjørn Boye Kromann
Hempel Plougs Vej 21,
DK-5600 Faaborg
Fylder 70 den 30-03-
2018

Fødselsdage
april 2018

1954009
Kurt Vinter Rasmussen
Hørgårdsvej 47 A,
DK-8240 Risskov
Fylder 80 den 05-04-
2018

1944002
Poul Hilmer Rasmussen
Kvædevej 7,
DK-2830 Virum
Fylder 91 den 06-04-
2018

**VI ØNSKER ALLE
TILLYKKE!**

[G.S.F. Medlemsservice, Skørehgen Vest 19, 4660 Store Heddinge.](#)

Georg Stage Foreningen ønsker Georg Stage Stiftelsen,
Georg Stage og skibets besætning, samt alle vores medlemmer
og læsere en rigtig God Jul samt et Godt Nytår

Husk vi mødes i "Rabes Have"
Langebrogade 8 DK-1411, København K.
Tlf. 32573417